

חגי פרק א

פסוק א: תקופת נבואת חגי

חגי ניבא בשנה השנייה למלכות דריווש. הוא פנה אל המנהיגים של שבי ציון (אלה שחזרו לארץ בעקבות הצהרת כורש) זרובבל בן שאלתיאל (המנהיג המדיני מבית דוד) ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול (המנהיג הדתי מצאצאי אהרון הכהן).

פסוק ב: טענת העם

חגי מעלה בפני המנהיגים את טענת העם: "לא עת בא עת בית יהוה להבנות" - לא הגיע הזמן לבנות את בית המקדש.

מדוע העם טען שלא הגיע הזמן לבנות את בית המקדש? יש לכך כמה תשובות:

רש"י: "לפי שבטלו אויביהם על ידיהם בראשונה סבורים הם שלא אקיים את דברי שאמרתי לפי מלאת לחרבות ירושלים ע' שנה ולא יבא עוד עת ביתי להבנות אמור להם שבא עתה העת".

הסבר: העם ידעו כי יש נבואה (שאמר אותה ירמיהו הנביא) שבית המקדש צריך להיבנות אחרי 70 שנה, והם חשבו שסופרים את 70 השנים מאז שממלכת בבל קמה. אך עכשיו הם ראו שבניית המקדש נפסקה (בגלל צרי יהודה שהציקו להם), לכן הם חשבו שהנבואה על בניית המקדש לא תתממש כלל.

רד"ק: לפי שבטלו צרי יהודה מהם בנין הבית כל השנים שעברו נואשו העם מבנין הבית והיו אומרים עדיין לא הגיע עת הבנין אעפ"י שהיו יודעים ששלמו שבעים שנה לחרבת ירושלים בשנת שתיים לדריוש. והיה להם לדעת כי לא לחנם העלה האל מהגולה ואעפ"י שלא אמר להם הנביא עדיין, היה להם להחל מעצמם ולהתעורר על הדבר, כי היו רואים כי מעשיהם לא היו באים להם על הנכונה כמ"ש "זרעתם הרבה" וגו' (פסוק ו) והיה להם לדעת כי זה עונשם על שהיו נואשים בבנין

הבית. וכשראה האל יתברך שלא היו מתעוררים מעצמם שלח להם ביד חגי הנביא.

הסבר: העם ראו כי בניית בית המקדש התחילה ונפסקה, ולכן התייאשו מבניית בית המקדש.

הערות על פירוש רד"ק:

- * שבי ציון ידעו שנגמרה גזירת 70 שנות הגלות.
- * הם התייאשו ולא רצו להמשיך לבנות את בית המקדש כי צרי יהודה הציקו להם והפריעו להם בבנייה.
- * הבעיות הכלכליות שהיו לשבי ציון נגרמו כעונש על כך שהתייאשו מבניית בית המקדש. הם היו צריכים להבין, שלא סתם ה' העלה אותם לארץ מהגולה והיו צריכים לרצות בעצמם שייבנה בית המקדש.
- * מכיוון שהעם לא התעורר בעצמו לבנות את בית המקדש, שלח ה' את חגי שיעודד אותם ויתן להם כוח לרצות להמשיך לבנות את בית המקדש.

מלבי"ם: "העם הזה אמרו לא עת – שהיה מקובל בידי האומה מפי הנביאים שלפני הגאולה האמיתית צריך שיהיו מופתים בשמים ושיהיה מלחמת גוג ומגוג, כמו שנבאו כל הנביאים על אחרית הימים. והם ראו שבעת ההיא לא היה שום דבר מן ההכנות שצריכים להיות קודם הגאולה, אמרו 'לא עת בא'... וגם שתנאי הבנין שיהיה להם מנוחה מן האויבים תחילה כמו שהיה בעת בנין שלמה, וגם עת המנוחה לא הגיע שהם משועבדים למלכי מדי ופרס, ועת הגאולה צריך להיות קודם עת הבנין".

הסבר: מלבי"ם מביא שני נימוקים:

א. העם ציפה שלפני הגאולה האמיתית ובניית בית המקדש יהיו ניסים גלויים ומלחמת גוג ומגוג. זה לא קרה.

ב. בתורה מוגדר שבניית בית המקדש צריכה להיות אחרי שלעם ישראל תהיה מנוחה מאויביהם. כך זה היה בימי שלמה שבנה את בית המקדש הראשון. אך המציאות היא שאין לעם מנוחה מאויביהם: הם משועבדים למלכי פרס וצרי יהודה מתנכלים להם ומונעים את בניית בית המקדש.

סיכום הנימוקים לטענת העם "לא עת בא עת בית יהוה להבנות":

רש"י: עברו 70 שנות גלות, בניית בית המקדש נפסקה. זה מראה שהנבואה על גאולה אחרי 70 שנה לא התממשה.

רד"ק: העם התייאש מהבנייה כי היא נפסקה בגלל צרי יהודה.

מלבי"ם: א. אכזבה מכך שהיו להם ציפיות שבזמן הגאולה יהיו ניסים גדולים ומלחמת גוג ומגוג, אך זה לא קרה.

ב. אין לעם מנוחה מאויביהם הם עדיין משועבדים למלכי פרס וצרי יהודה מתנכלים להם.

פסוקים ג-ז: טענת הנביא כנגד טענת העם

הנביא מוכיח את העם ואומר להם: **"העת לקם אתם לשבת בבתים ספונים והבית הזה חרב?"** לא ייתכן שהם יושבים בבתיים ובית המקדש חרב ולא בנוי.

הנביא גם אומר שכל הבעיות הכלכליות של העם הם בגלל שלא בנו את בית המקדש. הבעיות שלהם: זורעים הרבה אבל קוצרים יבול דל מאד. אוכלים ולא שבעים, מי שעובד מרוויח מעט מאד כסף, ויש בצורת כי לא יורד גשם.

הנביא מעודד ומשכנע את העם לחדש את בניית בית המקדש על ידי כך שאומר להם:

1) לא ראוי שתגורו בבתיים מכובדים ותתעסקו בעניינים פרטיים ואילו בית המקדש חרב. זה מבטא זלזול בה' ובמקדש.

2) אם יבנו את בית המקדש ישתפר המצב הכלכלי.

3) הסתיימו שבעים השנים שבית המקדש צריך להיות חרב, ועכשיו הגיע הזמן לבנות אותו.

4) ה' אינו מצפה שיבנו לו בית מפואר. עליהם לבנות את המקדש מהחומרים שיש להם.

5) ה' יסייע להם בבניה והם יצליחו לסיים את בניית בית המקדש.

פסוקים יב-טו: תגובת המנהיגים ותגובת העם לדברי חגי

המנהיגים והעם גראו את ה'. העם נענו לקריאתו של חגי וחידשו את עבודת בניית המקדש. את הבנייה התחילו בעשרים וארבע בחודש השישי, כלומר בכ"ד אלול.